

війну, в ній можна знайти не лише відповіді на питання про причини наших поразок, але й дороговкази для їх уникнення, отже, для здобуття остаточної української перемоги і збереження України як незалежної держави і українців як самобутньої нації.

Література:

1. Онацький Є. Українська емоційність. Історія української філософії. Хрестоматія : у 2-х томах. Том другий [для студентів філософських спеціальностей ВНЗ]. Видання друге, перероблене та доповнене / укладач Андрій Бурий. Дрогобич : Видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2015. С. 406–409.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-381-4-50>

ПЕРСПЕКТИВИ ФІЛОСОФІЇ ПСИХІАТРІЇ У ФІЛОСОФСЬКОМУ ПРОСТОРИ УКРАЇНИ

Тасенко М. В.

*аспірант кафедри української філософії і культури
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Близько сорока років тому, філософія психіатрії сформувалась як окремий напрямок філософських досліджень. Досвід людей, що страждають на розлади психіки та поведінки, вимагає не тільки медичного, а й філософського осмислення. Адже філософський аналіз досвіду переживання психічних розладів веде до глибоких рефлексій про природу, походження та розвиток ідентичності людини.

Дати визначення філософії психіатрії можна через опис проблематики, яку вона розглядає:

1. Дослідження психіатрії, як спеціальної науки і її розгляд за допомогою методів і понять філософії науки. Тут обговорюється пояснення і класифікація розладів психіки та поведінки на основі існуючих діагностичних систем, таких як Міжнародна статистична класифікація хвороб та проблем, пов'язаних зі здоров'ям 10-го перегляду (МКХ-10) та Діагностичне та статистичне керівництво з психічних розладів 5-го видання (DSM-5) [3; 4].

2. Концептуальні питання, які виникають, при спробі зрозуміти саму ідею психічної хвороби та її етичні й емпіричні виміри. Тут обговорюються питання досвіду психічної хвороби та нормативних питань, які він підіймає: свобода волі, відповідальність, автономія і т.д. [5].

3. Взаємодія між психопатологією та філософією свідомості, адже філософи використовують клінічні феномени для висвітлення питань філософії свідомості, а філософські висновки – для розуміння психічних захворювань [5].

З огляду на вищезгадане, виділяють такі перспективи подальшого розвитку філософії психіатрії:

1. Зростання акценту на ролі Людини в діагностиці, відповідно до зростаючої критики редукціоністської медичної моделі психічних розладів [2].

2. Доповнення уявлень та вдосконалення існуючої системи наукових знань у сфері психопатологічного досвіду за рахунок використання методів феноменологічної психопатології для дискрипції досвіду переживання психічної хвороби [2].

3. Розвиток етичного та деонтологічного вчень та заходів направлених на зменшення стигматизації розладів психіки та поведінки [2].

Як зазначає Міністерство охорони здоров'я України (МОЗ), кількість діагностованих випадків посттравматичного стресового розладу (ПТСР) у 2023 році зростає майже у чотири рази порівняно з 2021 роком [1].

Діагноз посттравматичного стресового розладу ґрунтується на основі Міжнародної статистичної класифікації хвороб та проблем, пов'язаних зі здоров'ям 10-го перегляду. Типовими ознаками ПТСР є епізоди повторного переживання травми у нав'язливих спогадах, сновидіннях або кошмарах, що відбуваються на тлі стійкого відчуття «заціпеніння» та емоційного притуплення, відсторонення від інших людей, нереагування на оточення, ангедонія, уникнення діяльності та ситуацій, що нагадують про травму, надмірна пильність до оточення [4].

Діагностичні можливості класичного психіатричного інтерв'ю, в контексті виявлення ПТСР, можуть бути розширені та доповнені завдяки методам, що пропонує філософія психіатрії, а саме – феноменологічного інтерв'ю.

Метод феноменологічного інтерв'ю передбачає опис не лише симптомів «класичної» психопатології, а й опис досвіду переживання та проживання психічної хвороби у вигляді конституювання змін у основних феноменологічних вимірах життєвого досвіду (темпоральність, просторовість, міжособистісні відносини, тілесність) [6, с. 43].

Такий підхід до значення індивідуального досвіду психічної хвороби здатний доповнити методи стандартної діагностики не лише посттравматичного стресового розладу а й інших розладів психіки та

поведінки та персоніфікувати вибір методів лікування – психофармакотерапії та психотерапії, наприклад, когнітивно-поведінкової психотерапії (КПТ), діалектично-поведінкової терапії (ДПТ) та тілесно-орієнтованої психотерапії.

Отже, філософія психіатрії є перспективною галуззю філософських та міждисциплінарних досліджень в Україні. Результати теоретичних та практичних досліджень даної філософської дисципліни можуть бути безпосередньо використанні для покращення діагностичного процесу у психіатрії та вдосконалення системи надання психіатричної допомоги загалом, роблячи її більш персоніфікованою та дестигматизованою медичною дисципліною.

Література:

1. Извошкіова А. За три роки кількість пацієнтів з ПТСР в Україні зросла майже у чотири рази. *Суспільне | Новини*. URL: <https://suspilne.media/708594-za-tri-roki-kilkist-pacientiv-z-ptsr-v-ukraini-zrosla-majze-u-cotiri-razi-moz/> (дата звернення: 09.04.2024).

2. Banner N. F., Thornton T. The new philosophy of psychiatry: its (recent) past, present and future: a review of the oxford university press series international perspectives in philosophy and psychiatry – philosophy, ethics, and humanities in medicine. *BioMed Central*. URL: <https://peh-med.biomedcentral.com/articles/10.1186/1747-5341-2-9> (date of access: 09.04.2024).

3. Diagnostic and statistical manual of mental disorders (DSM-5-TR). *American Psychiatric Association*. URL: <https://www.psychiatry.org/psychiatrists/practice/dsm> (date of access: 09.04.2024).

4. ICD-10 version:2019. *ICD-10*. URL: <https://icd.who.int/browse10/2019/en#/F43.1> (date of access: 09.04.2024).

5. Murphy D. Philosophy of psychiatry. *Stanford Encyclopedia of Philosophy*. URL: <https://plato.stanford.edu/archives/spr2015/entries/psychiatry/> (date of access: 24.03.2024).

6. Rocha Neto H. G. D., Tomé A., Messas G. P. Phenomenological description of PTSD through a case. *Revista psicopatologia fenomenológica contemporânea*. 2021. Vol. 10, no. 1. P. 39–75. URL: <https://doi.org/10.37067/rpfc.v10i1.1072> (date of access: 03.12.2023).